№ 34 (230) Ausgabe A.

HOMAN

Cena s pieresyłkaj i dastaŭkaj da chaty.

na 1 hod—4 m. 80 fen. na 1/2 hodu—2 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies.—40 f.

Biełaruskaja Wilenskaja časopiś

wychodzić dwa razy u tydzień: u aŭtorki i piatnicy.

Adres redakcii: Wilnia, Wilenskaja 33.

Adres adminisracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

CENA ABWIESTAK.

na 4-aj staranie za radok drobnymi literam — 25 fen.; drobnyje abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci — 60 fen. za liniejku drobn. drukam.

№ 34 (230) Hod III. Wilnia. 26 krasawika 1918 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

25 krasawika.

Zachodni teatr.

Na poli bitwy na Lis adbita silnaja francuskaja kontrataka proci wiaršyn Flegelhuk s ciažkikimi stratami. Na paŭnočnym zachodzi ad Betiun, pry Festiber i naabapał Skarp — miejscowyje bitwy. Na poŭdni ad Sommy my atakawali anhličan i francuzaŭ pry Wile-Bretone. U krywawych bitwach naša piachota s padmohaj pancyrnych samachodaŭ prabiła sabie darohu pamiž «hniozdami» kulemiotaŭ. My ŭziali Hangar, za katory ŭžo raniej išli wostryje bitwy. Na zachodnim bierazi Awr my pasunuli našy linii da wiaršyn pry Kastel. Uwieś dzień worahi pry pomačy świežych wojsk wiali wostryje kontrataki, katoryje złamalisia s krywawymi stratami. Wostryje bitwy trywali ŭsiŭ noč. Uziaty bolš za 2.000 pałonnych, 4 harmaty i šmat kulemiotaŭ.

ŠTOKHOLM. Niemcy zaniali Hewinge i Sweaborg. Čyrwonaj hwardzija akružena miž Lojo i Rihimeki. Hranica miž Finlandzijej i Rasiejej zaniata. Čyrwonaja hwardzija rabuje wakolicy, jakije prymušena pakidać, i robić poŭnaje zniščeńnie. Hieneral Mannerhejm dziakawaŭ telehramaj Hindenburgu i Ludendorfu za wyzwaleńnie Helsingforsu niamieckim wojskam.

BERLIN. Niamiecki ŭrad u apošnije dni padaŭ hołandzkamu uradu swaje damahańni ab pławańni pa Rejnie, dastaŭcy wahonaŭ, spadziewanaj umowie Hołandzii s sajuźnikami ab karabloch i wywazie z Hołandzii spažyŭnych praduktaŭ. Niamieččyna s pryčyny wialikich hołandzkich ustupak Ameryce i Anhli i ćwiorda damahajecca zraŭnawańnia z imi swaich prawoŭ. Niamieččyna ŭ kožnym zdareńni spadziajecca, što Hołandzija prystanie na niamieckije damahańni.

WASYNGTON (Reŭter) 24.IV. Gwatemala zajawiła, što ličyć siabie ŭ pałažeńni wajny z Niamieččynaj i jaje sajuźnikami.

ZEEBRINGE (W.T.B.). 23.IV. Impieratar pryjechaŭ siudy paznajomicca s padrobnaściami anhlickaj napaści. Impieratar ahledaŭ uzarwany žaleznadapožny most na piry, dziela adbudowy katoraha ŭžo ŭčynieny kroki. Paśla jon pajechaŭ da šluzaŭ na kanali i da ŭchodu ŭ kanał, dzie zatopleny dwa nahružanyje cementam anhlickije krejsery. Uziaty ŭ pałon u bitwie na piry anhlicki marski kapitan skazaŭ impierataru, što operacija henaja pryhataŭlałasia doŭha i staranna. Napaść adkładywali čatyry razy s pryčyny pilnaści niamieckich wart. Tolki ŭ hustym tumanie operacija mahła być urešci prawiedziena, — na žal, biez spadziewanych rezultataŭ. Wyrwa ŭ piry ad uzrywu maje ŭdoŭžki 25 metraŭ. Napoŭnieyje cementam try małyje krejsery, katoryje zatanuli dla ŭchodu ŭ kanał, praŭda, zwuzili farwater, ale i ciapier jašče ŭchod u kanał i wychad adkryt nawat dla najwialikšych padwodnych łodak. Dyj dziela ačystki kanału ad troch zatoplenych krejseraŭ užo zahadany adpawiednyje kroki. Ciažkije anhlickije krywawyje straty i achwiara troch krejsaraŭ akazalisia hetak daremnymi. Pry hetak sama nieŭdačnaj operacii proci Ostende pahibli jašče 2 krejsery.

BERLIN. Ryžski sajuz fabrykantaŭ i gildija św. Maryi. pasłali impierataru telehramy, dziakujučy za mir z Rasiejej i zdabyćcie woli dla Bałtyckich ziamiel i wyskazywajučy nadzieju, što niepadzielnyje Bałtyckije ziemli pad dzieržawaj niamieckaha impieratara i ŭ jednaści z Niamieččynaj buduć mieć ščasnuju budučynu.

U adkaz na heta impieratar u swajej telehramie kaže miž inšym:

«Ćwiorda wieru, što s krywawaj siaŭby hetych hadoŭ naciarpieŭšajsia biady ziemla kryžackaha zakonu zdabudzie baspiečnuju i ščaśliwuju budučynu».

TOKIO. (Reŭter), Minister zahraničnych spraŭ Motono wyjšaŭ u adstaŭku. Jaho miesca zaniaŭ minister unutrenych spraŭ, Goto.

BERLIN (W.T.B.). Na zasiedańni Rejchstagu pamiać pahibšaha „karala latunoŭ" v. Richthofena deputaty ŭšanawali ustawańniem.

Pawodłuh nowych wiestak, v. Richthofen pacharonien u Amjen.

Niezaležnaja Biełaruś.

Jadyny nacyonalny front.

Mienskije biełarusy zrabili u swajej orhanizacyjnaj raboci wielmi ważny krok, katory najlepiej świedčyć, što tamaka palityčnaja myśl razwiwajecca prawilna i zusim daśpieła dziela tworčaj hasudarstwienaj pracy. Krok hety — utwareńnie «jadynaha nacyanalnaha frontu».

„Беларускі Шлях" u № 20 s 16.IV. 1918 piše:

„U Radu Biełaruskaj Narodnaj Respubliki kooptowana hrupa biełaruskich dziejačaŭ, stajačaja na platformie Biełaruskaha Predstaŭnictwa. U hetaj hrupie jość socyalisty europejskaha fasonu i jość predstaŭniki biełaruskaj demokratyčnaj intelihencii, duchawienstwa prawasłaŭnaha i katalickaha.

„U Radu Respubliki adrazu wajšou mocny «centr», i ciapier praca nad adbudawańniem Biełaruskaj Narodnaj Respubliki (Bauerstaat) pojdzie mocnymi krokami.

„Naskolki Rada pry jaje čysta socyalistyčnym składzie mieła mnoha krytykaŭ dabrachotnych i złych, nastolki ciapier—pry nowym składzie z biełaruskim mocnym centram i lewym kryłom—majeć možnasć być pracazdolnaj. Prawaje kryło—z biełaruskaha nacyonalnaha pahladu—buduć sastaŭlać nacyanalnyje mienšaści i centralnyje partyi.

„Patrebien niekatory čas, kab fiziahnomija Rady pryniała jasnuju formu. Centr i lewaje kryło ŭzajemna prytasujucca: u nacyanalnaj palityce u ich budzie mała rožnicy, u socyalnych sprawach bolš, ci mienš dalokaj budučyny zachawajecca rožnicca punktaŭ pahladu.

„My dačekalisia wialikaj chwili, kali biełarusy zrabili **jadyny nacyanalny front**.

„U biełaruskim palityčnym świecie heta wialikaje światа. Mnoha pamahli skarejšamu stwareńniu hetaj jednaści predstaŭniki Wilenskaj Biełaruskaj Rady. Miensk tam ličać centram biełaruskaj dzieržaŭnaj palityki.

„Pastaŭlena tolki litera *a* u pačynajučajsia rabocie.

„Ciažki abawiazak łoh ciapier na Radu Respubliki: treba ściahnuć Biełaruś s tych karčoŭ, na katoryje sieŭ jaje dzieržaŭny karabiel; hety karabiel apryč taho jšče biez mačtaŭ, parusu i rula. Na Miensk ciapier hladzić usia Biełaruś, pabitaja wolaju praznačeńnia i bolš za jajo sprytnymi susiedziami na zaharodki, i linii akopaŭ, i Dniapro, i Prypiać. Pierehladywajucca pamiž saboj biełarusy z zadziŭleńniem i ćwiorda wierać, što heta skora skončycca.

„Sercami i nacyanalnym pačućciom —my adna nacyja, i takoj astaniemsia. Na Miensk łoh abawiazak mudraj nacyanalnaj i mižnarodnaj palitykaj złučyć usiu Biełaruś u adnu biełaruskuju dzieržawu. Dziela hetaha musić być zroblena mobilizacyja ŭsich sił našych, strojnaja arhanizacyja ich, źbirańnie ŭsiej Biełaruskaj ziamli. Na heta treba mnoha chałodnaha haspadarskaha rozumu i harača biełaruskaha serca. Słowy nie tak buduć patrebny, jak arhaničnaja praca, biezabmyłkowaja taktyka i palityčnaja wytrymałasć".

My ščyra žyčym, kab našym bratom, jakije tam—u Miensku—kładuć fundamenty pad našuju dzieržaŭnuju budoŭlu, ŭdałosia na praktycy dajšci tej idealnaj jednaści ŭsich tworčych biełaruskich sił, jakaja służyć parukaj udačy ŭsiaje našaje palityčnaje raboty.

+ Rada B. N. R. naznačyła sklikańnie ustanoŭčaha sojmu Biełarusi na 1 śnieźnia 1918 h. Padhatoŭka wybaraŭ daružena kamisii dziela wyrabotki zakona ab wybarach u ustanoŭčy sojm Biełaruskaj Narodnaj Respubliki.

+ Na mocy pastanoŭ Rady B. N. R. z 12 i 14 krasawika, u skład Rady uwajšli ŭsie členy Mienskaha Biełaruskaha Predstaŭnictwa: R. Skirmunt, A. Ułasaŭ, hienerał Kondratowič, protojerej Kulčycki, ks. Godleŭski, P. Aleksiuk, K. Godycki—Ćwirka i inš.

+ Zamiest zachwareŭšaha člena Rady ad polskaj frakcii miestowaj dumy, Jančeŭskaha, wybran člen mienskaj uprawy, Cywinski.

+ Kamisija Rady B. N. R. dziela wyrabotki nakazu opracawała plan papaŭnieńnia Rady predstaŭnikami biełaruskich pawietowych rad. Hetak akančacielnaje čysło členaŭ Rady pawinno dajšci 80.

+ S pryčyny pastanowy Rady ab reorhanizacii Narodnaha Sekretaryatu na asnowie koalicii u čysło členaŭ jaho majuć uwajšci predstaŭniki centru Rady: R. Skirmunt, P. Aleksiuk, a takže nowapryniatyje členy Rady J. Losik i inš.

+ Hetymi dniami Rada pierachodzić u nowaja pamiaščeńnie, specyalna pryhatawanaje dziela Rady i Narodnaha Sekretaryatu. Heta—tak zwany „Jubilejny Dom" na Archirejskaj hare.

Budawańnie Baćkaŭščyny.

Čas słoŭ, čas hutarak ab budučynie našaje Baćkaŭščyny, jak ab niejkaj dalokaj - dalokaj sprawie, ŭžo minaje:

niezaležnie ad taho, ŭ *jakoj formie* ułožycca nowaje žyćcio Biełarusi i narodu biełaruskaha, my ŭžo napeŭna možem skazać, što badučaje žyćcio naše budzie apiracca na zusim *nowych asnowach*, i hetyje asnowy my pawinny zbudawać sami — *swaimi rukami*. Hetak nastupaje peryod wialikaj i ciažkaj pracy —hasudarstwienaha budoŭnictwa.

Kožnaja staronka, kožyn narod maje swaje asobiennaści, katoryje wymahajuć dapasawańnia da ich form dzieržaŭnaha žyćcia. Ciažkaja dola taho narodu, katory, utraciŭšy ŭłasnuju dzieržaŭnaść, wytwarenuju wiekami, papadaje pad ŭłaść čužoha hasudarstwa i prymušen sam dapasawacca da čužych dzieržaŭnych form. Heta my ŭžo spaznali na sabie, pražyŭšy bolš za 120 hadoŭ pad maskoŭskim panawańniem. Woś-že, prystupučy ciapier da adbudowy swajho hasudarstwa, my pawinny piłnawacca, kab jano, jak śled, adpawiedało patrebam i nacyonalnym asobiennaściam našaha narodu.

Budujučy hasudarstwieny ład na našaj ziamli, my pierš za ŭsio uhledajemsia na toje, što ŭ nas užo jość. Kinuŭšy wokam na adzin i na druhi bok staroha wajennaha frontu, razrezaŭšaha Biełaruś, my bačym, što na zachod ad jaho wajna zniščyła ŭsiu hramadzkuju i administracyjnuju orhanizaciju kraju. Ad staroha rasiejskaha hasudarstwienaha mechanizmu nie astałosia blizka ničoha. Okupacyjnyje ŭłaści ustanawili tut swajo dačesnaje wajennaje upraŭleńnie. I ciapier z hetaha boku frontu prychodzicca pačynać orhanizacyjnuju rabotu ad samaha pačatku, ładziučy orhanizaciju sielskich hramad, pawietaŭ, miest i ŭrešci centralnych ustanoŭ, zawodziačy školnuju sieć, sudy, administraciju, orhanizujučy darožnyje, pačtowyje, telehrafnyje znosiny i t. d. I paśla likwidacii wajny, jak wiernucca da rodnych miejsc adarwanyje ad ich maskalami syny našaje ziamli, zakipić žywa rabota nad budawańniem papraŭdzi biełaruskaha nacyonalnaha žyćcia, *nie sustrečajučy nijakich praškod, źwiazanych z byŭšym rasiejskim upraŭleńniem*: śladoŭ jaho zusim nie astałosia.

Inačej staić sprawa ŭ uschodniaj Biełarusi — pa toj bok wajennaha frontu. Tam jašče zadoŭha da wajny było zawiedzieno ziemskaje samaupraŭleńnie, jakoha ŭ Wilenščynie i Hrodzienščynie nie było. I adchod rasiejcaŭ z Biełarusi ŭ Mienščynie, Mahiloŭščynie, Witebščynie, nie zrujnawaŭ ziemstw, nia zniščyŭ nawat starych hasudarstwienych ustanoŭ, jak sudy, škoły, administracyjnyje urady, počta i telehraf, upraŭleńnie čyhunkami i t. p. Usio, jak było, tak i astałosia. Z hetaje pryčyny biełarusam tamaka było šmat lahčej uziać u swaje ruki ŭłaść na swajej ziamli i, stwaryŭšy centralny hasudarstwieny urad — Radu Biełaruskaj Narodnaj Respubliki i Narodny Sekretaryat, kirawać dalej usim žyćciom kraju,—wiedama, dapasoŭwajučy *rasiejskije* dzieržaŭnyje ustanowy da patreb *biełaruskich*. Ale jak-raz u hetym *dapasowywańni* — najwialikšaja trudnaść.

Sprawa woś u čym. Nia hledziačy na šybki uzrost biełaruskaha nacyonalnaha ruchu ŭ zakordonnaj Biełarusi ad času upadku caryzmu, nia hledziačy na twareńnie biełaruskich nacyonalnych wojsk i na masu nižejšych słužačych u administracii — biełarusaŭ, maskoŭskaje panawańnie nie mahło zrazu utracić swajej siły. Jak i daŭniej, ahulny charakter upraŭleńnia byŭ maskoŭski, a «demokratyzm» bolšewikoŭ wyjawiŭsia ŭ tym, što ŭ wałasnych, pawietowych i huberskich ziemstwach jany nawiazywali biełaruskim sielanam roznych čužych nam ludziej — pierewažna wialikarusaŭ, a to i łatyšoŭ (mienski kamisar Łander) i inšych. Usio heta rabiłosiu bytcym to «dzieła karyści biełaruskaha narodu». Dzieła tej že „karyści" dalej byli čynny maskoŭskije škoły, panawała ŭsiudy maskoŭskaja mowa. Bolšewiki nie pryznawali Biełarusi za asobny kraj: dla ich heta była tolki „obłaść" Rasiei. I ciapier, kali panawańnie bolšewikoŭ skončyłosia, kali utwaryłasia biełaruskaja hasudarstwienaja ŭłaść, ślady maskoŭščyny nia ščeźli: Rada Biełaruskaj Narodnaj Respubliki i Narodny Sekretaryat pawinny napružać usie swaje siły dzieła baraćby z maskoŭskaj spadčynaj, katoraja hłyboka ŭjełasia ŭ dušy našych bolš kulturnych elementaŭ... Sa škoł, z ziemstw, z usish uradaŭ treba wyhaniać čužacki duch i ŭliwać swoj — biełaruski. Rasiejskije škoły treba abiarnuć u nacyonalnyje biełaruskije. Nawiazanyje bolšewikami maskoŭskije elementy z ziemstw treba wyženuć. Pa ŭsich pawietach, wałaściach i inšych centrach treba zakładać *biełaruskije rady*, złoženyje nie s čužyncaŭ, a sa swaich ludziej, światomych biełarusaŭ i ščyrych synoŭ swaje Baćkaŭščyny. Tolki takim sposabam možna budzie pryhatawać hrunt dla ładženaj *biełaruskaj* hasudarstwiennaści. Tolki hetak pry budowie biełaruskaj dzieržawy ŭ fundamentach jaje nie akažecca čužackich kamieńniaŭ, katoryje, skora wywietryŭšysia, lohka mahli-by wyzwać razwał usiaje hasudarstwienaj budoŭli.

I. Mieleška.

Prawapis i Hramatyka.

(Hladzi «Homan» № 31).

Akańnia *e*. P. A. Łuckiewič u swajoj knižcy «Jak prawilna pisać pa biełarusku?» ustanawiŭ prawiła, pa katoramu nieakcentawanaje etymologičnaje *e* tolki tady akaje, kali jano staić pierad akcentawanym, składam i ŭ henym, akcentawanym, składzie niama zyku *a*.

S tym, što nieakcentawanaje *e*, stojučy pierad akcentawanym składam, katory sam nie *a*, akaje — ŭsie zhadžajucca. Dzieła taha, što z hetym usie zhadžajucca, my hetaha dawodzić nia budziem, tolki razhledzim, ci tolki ŭ hetym zdareńni nieakcentawanaje *e* akaje? Chočučy lapiej razabracca ŭ hetym, ja źbirajučy i zapisywajučy słowy z nieakcentawanym etymologičnym *e*, katoryja nie padchodziuć pad prawiła A. Łuckiewiča dzialiŭ ich na hrupy, i woś da čaho dajšoŭ:

Słowy pierad, cieraz, i pieraz kažucca z akcentam na kancy i pad akcentam čujecca a: pieràd cieràz, pieràz. Mahuć skazać, što akcentu na hetych karotkich słowach zusim nie bywaje, što jon pierachodzić na susiedniaje čarodnaje słowa. Niachaj sabie, ale ŭžo toje, što na hetych składoch u toj samy čas čujecca akcent i *a* dawodzić jakoje wialikaje i ćwiardoje akańnia ŭ ich. Apračataho, słowy: pierad i pieraz u skaročanaj formie ŭžywajucca prad, praz i nikomu s pišučych pabiełarusku ŭdum nawat nia pryšło, kab možna było ich pišučy asobna, napisać z *e*; pred, prez. A kali ŭ skaročanaj formie tut jość *a* paśla *r*, dyk jano budzie i ŭ poŭnaj formie. Značycca, kali słowy pierad, cieraz, pierad stajać asobna, dyk zaŭsiody treba pisać paśla *r a*.

Dalej u čarodnych hrupach słoŭ nieakcentawanaje *e* pierachodzić u *a*:

1. U pieršym składzie paśla akcentawanaha ŭ dwuskładowych słowach z dwuma etymologičnymi *e*: wierad, wiečar, čerap, dzieła, wieciar, *) bierah, wieras i h. p.

2. U pieršym čarodnym składzie paśla akcentawanaha, kali akcentawany skład nie *a*: wosiań, drosiań, dužaść, tydziań, počabka i h. p.

3. U čarodnym składzie paśla akcentawanaha, kali akcentawany skład *a*: palac, zakalac, charaktar i h. p.

4. U druhim i dalejšych składoch paśla akcentawanaha: wierasiań, otałapiań i h. p.

5. U papiaradžajučym akcentawany skład z zykam *a*: cana, šarak, čapiała čapać, čakać, kłapać, dziaža žarstwa, žanaty, raka, ziamla, strała, dziaržać, dziaržalnia (a značycca i dziaržawa), siamja miaža, trapačka i h. p. kuraniaty, husianiaty, kačaniaty, kacianiaty i h. d. z dziadami, capami i h. p.

Pradstaŭnik — słowa roblanaje. Zroblano jano, mnie zdajecca, dobra. Ale zrabiŭšy jaho pa probcy maskoŭskaha ci polskaha padobnaha słowa, ŭ nas nijak nie adważucca pisać jaho praz *a* i, wiedama, jaki nam pisać *a*, kali maskoŭcy pišuć *e*? I Losik, katory dziaržycca wialikaha akańnia, pišučy cana i h. p. ŭ staćci „Naš prawopis» № 4 «Вольнае Беларусі» kaže: „Treba pisać: *pierad przed, biez, cieraz* naprykład: *pierapisać, pred*staŭnik, *biez*mieżny». Čamu, na jakoj asnowie? U słowach: pierad, cieraz, pieraz, piera *e* paśla *r* padlahaje ahulnym zakonam akańnia, taksama jak i ŭ słowach prad praz i biez.

6. U druhim składzie pierad akcentawanym składam: čaławiek, ciarabić, cianiucić, siaradnia, čatyrnadcać, lanawacca, stralanina, raźniki, siaduny, laśniki, piajuny, dziaciuki i h. p. Wyniatak: Sierada treba pisać ie paśla s, bo ŭ niekatorych miascoch na sie bywaje akcent.

7. U trecim składzie spierada ad akcentawanaha: wialičynia, cialukawaty i h. p.

8. U zmienšanych najmieńniach (imieńnikach) žanockaha rodu, jak: kašulačka, saročačka, matulačka, Hanulačka ptušačka i h. p., a taksama mužčynskaha i siar. rodu z padobnymi kančarami: tatulačka, wočačka.

9) Mužčynskaha rodu zmienšanyja ŭ druhoj stupieni, jak: katočak, synočak, sadočak i h. p.

10. U pieršym prypadku mn. ličby prymietnikaŭ i zajmieńniaŭ (мѣстоим.) usich rodaŭ čujecca *ja*: hetyja biełyja stały, ścieny, wokny.

A treba pisać na kancy takich najmieńniach, jak: zdareńnia, čytańnia pisańnia i h. d., bo a ŭ hetkich słowach na kancy wyraźliwa čujecca *a*. Naahuł u najmieńniach na *ńnia e* ŭ kančary ničym nia roźnicca ad *e* ŭ «*mora*" „serca» i h. p. Jak u tych, taki i ŭ druhich utraciłosia pačućcio roźnicy ad žanockaha rodu, što widać z kančaroŭ pieršaha prypadku množnaj ličby na *i*, *y*: mory, sercy, zdareńni, čytańni. Słowy z hetkimi kančarami jość u ukrainskaj mowie i ukraincy pisuć, ich praz ia, a my ŭsio azirajemsia na «prawilnyja» mowy.

Taksama dzieła foneteki treba na kancy *a* pisać u najmieńniach pawialičanych, jak: łužyšča, toržyšča, i h. p.

Biełaruskaja mowa nia lubić *e*; zamiest *e* najčaściej bywraje *a*, a časam *i*. Tolki adno (z 6 ioch) uschodnia—paŭnočnaje narečča biełaruskaje mowy ikaje abo ykaje, zachowywajučy akańnia nieakcentawanaha *e* i *o* ŭ tych miascoch, dzie jany nie pierachodziuć u *i*, *y*. U rešty ž Biełarusi ikańnia wialikaha niama. Adnak u niekatorych słowach na ŭsiej Biełarusi časta zamiest *ie* čujecca *i*, pry hetym časta ŭ adnym słowie, na tym samym miescy, nawat toj samy čaławiek wymaŭlaje zamiest *e* to *i*, to *ia*. Ustanoŭliwajučy toje ci inšaje prawiła dla *e*, my pawinny źwiarnuć uwahu nie na ikańnia adnaho z 6 ioch nareččaŭ a na ikańnia ŭsiaje biełaruskaje mowy. Tyja składy, ŭ katorych prynamsi na wialikšaj čaści Biełarusi čuwać to *i*, to *ia*, a časami *e* treba pisać praz *e*, jak

*) Cikauna, što u niekatorych miascoch u słowie wieciar jość akcent na kancy.

Jahor Monwid.

Piśmy da jaje.

(Hladzi «Homan» № 33).

Miguel de Cervantes Saawedra paśla taho jak wyrwaŭsia z niawoli ŭ Algiery, skazaŭ swaim pryjacielam, što najwialikšaj uciechaj na świecie heta jość uciecha čaławieka, wiertajučahosia na wolu. Ja chiba bardžej ad autora «Don Kichota» adčuju ščaście woli, bo dla mianie wola heta — radaść byćcia la Cabie...

Wiedaješ?... Ja napisaŭ wierš «Ab woli"... I čaho heta turma nia robić s čaławiekam!.. Ja nikoli ŭ žyćci nie spadziewaŭsia, što budu pisać wieršy! Ciapier nie pasyłaju jaho ŭ piśmie, bo nadta doŭhi. Jak spatkajemsia, pračytaju Tabie.

Jak tolki wyjdu na wolu, zaraz že, ŭ hety samy dzień wyjedu z Wilni, pajedu da Cabie. Jak ja niespakojny, jak niespakojny! Što s Taboju, — nijak nie mahu ściamić. Z adresowaha biura nie atrymaŭ jašče adkazu.

Da chutkaha pabačeńnia!

Całuju Cabie sto raz ŭ
Twoj Janka.

XV.

Łukiški, 28 žniŭnia.

Darahaja Małanačka!

Sprawa majho aswabadžeńnia zaciahiwajecca: niet wiedama, kali mianie adpuściać na wolu. Usio-ž taki, zdajecca, što ŭžo nia doŭha tut pramučajusia. Jak wyjdu na wolu zara-že pieršaj čyhunkaj pajedu da Ciabie. Zdajecca, ciapier lacieŭby ptuškaj da Ciabie, maja Ty rodzieńkaja kachanieńkaja, najzałaciejšaja! Dyk mury močnyje — nia wyrwieššia! apryč taho Boh skrydłaŭ nie daŭ...

Ničoha!... Maju pračućcio, što chutka ŭžo pabačymsia. Ach, kab že wiedać, kali nastanie hety dzień, — lahčej było-by sidzieć!

Učora atrymaŭ ja adkaz z adresowaha biura. Dajuć mnie Twoj stary adres. Značycca, Ty ŭsio jašče žywieš tam, značycca, Ty atrymała ŭsie maje piśmy! Čamu ž Ty ničoha nia pišaš?! — dalboh hetaha nie razumieju! Musić dzieła taho, što spadziewaješsia chutka hutaryć sa mnoj žywym słowam. Małaniejka! pakul pabačymsia, prašu Ciabie, napišy choć adno słaŭco, chacia adno jadynaje słaŭco!

Całuju Ciabie serdečna.
Twoj Janka.

XVI.

(*piśmo niewysłanoje*)

Łukiški, 4 wieraśnia.

Užo siahońnia čaćwiorty dzień, jak ja atrymaŭ Twajo piśmo. Ničoha!... Ja mnoha ŭ žyćci ciarpieŭ, wytrywaju i heta! Kaliś mnie zdawałosia, što kali-b ja *heta* dawiedaŭsia, ja by nie pieražyŭ ...Nie, nie tak!... Ja nawat dumać ab niečym takim padobnym nia moh, ja proč hnaŭ ad siabie hetyje dumki...

Heta byli nia dumki, a niejkije abryŭki, kawałki dumak, katoryje ściudziony pot wyzywali ŭ mianie na čale....

Woś ja dawiedaŭsia ciapier ad Ciabie ŭsiu praŭdu — i ja niejak atupieŭ, supakoiŭsia, duša maja prycichła...

U pieršy moment, jak ja atrymaŭ piśmo, i paznaŭ pa adresu na kanwercie, što jano ad Ciabie, duch u mianie spiorło ŭ hrudziach, serce załapatałosia... Doŭha ja nia moh atčynić piśma... Jakojeś błahoje pračućcio najšło raptam na mianie...

Jak pačaŭ čytać, pačaŭ s u p a k a i w a c a, dziarewianieć...

Značyć — kaniec!... Niechaj! Lepš ad razu wiedać usiu praŭdu, čymś nia wiedać jaje i mu-

zyk siaredni, katory daje mahčymaść wymaŭlać i *e*, *ia*, i *i*.

Wychodziučy z hetaha pahladu treba pisać *e*:

1. U druhim składzie (ad kanca) słoŭ: piera, pierad, cieraz, pieraz, bo ŭ hetych składoch čuwać to *i*, to ia, a, a čaaam i *e*.

2. U najmienńniach łaskawych na ka: leciejka, braciejka, harawaniejka, ale u hetych že formach paśla šypiačych i r wyraźliwa čujecca *a*, dyk paśla ich u hetych formach należyć i pisać a; pryhorajka, zbożžajka.

Łaskawyja najmienni na *ilka* treba pisać praz i, bo *tolki i* ŭ hetych kančaroch čujecca: bracitka.

3) U łaskawyja prymietniki aw. na *cieńki* i nareččaŭ na *cieńka*. Sinieńki, rodnieńki, sałodzieńki, čornieńka, čyrwonieńka, ale ŭ tych že formach paśla šypiačych i *r* čujecca skorańka, dobrańka, dužańki, dobrańki. Adnak patreba pisańnia *a* ŭ skorańka, dobrańka i h. p. dla mianie nia zusim jasna; mo' ŭ hetych formach paśla šypiačych i *r* treba pisać *y*, katoraje ŭ niekatorych słowach tolki adno čujecca. Seryńki.

(Kaniec budzie).

Ustawaj!

Udaryŭ zwon, paniośsia klič,
Mahutny klič ad kraju ŭ kraj:
Usiak, chto śpić, ŭstawaj! ŭstawaj!
I raspalaj narodny źnič!...

Čyrwony ŭ niebi widać znak —
To pačynajecca zara.
Spać ŭ taki moment nie para!
Chaj praciraje wočy ŭsiak!...

Bo treba chatu budawać,
Treba chutčej rubaci zrub, —
Chto tolki žyŭ, chto jašče nia trup,
Ratuj swaju staronku - mać!

Choć ŭsio traščyć, walicca znoŭ,
Raboty z ruk ty nie kidaj!
Bo Biełaruś—twoj rodnaj kraj,
Addaj jamu swoj pot i kroŭ...

Udaryŭ zwon, praniossia klič,
Mahutny klič ad kraju ŭ kraj,
Pa sercach śpiačych, bytcym bič,
Jon ściebanuŭ: para! ŭstawaj!...

J. M.

U Wilni i wakolicach.

× **Ab pawarot uciekačoŭ-biełarusaŭ.** Biełaruski Centralny Sajuz Nacyonalnych Hramadzkich Orhanizacij, na zasiedańni 21 krasawika razhledaŭ sprawu chutčejšaha pawarotu uciekačoŭ-biełarusaŭ da rodnych miejsc. Było wyjaśnieno, što sprawa heta—strašeńnie śpiešnaja, bo kali ŭciekačy-sielanie nia buduć puščeny ŭraz že, dyk nie papaduć nad čas rabot u poli, jakije ŭžo pačynajucca. Wybrana kamisija s 4 asob, katoraj daručeno žwiarnucca ŭ hetaj sprawie da niamieckaj ułaści.

U hetaj že sprawie sekretar Biełaruskaj Narodnaj Respubliki žwiarnuŭsia da Biełaruskaha kamitetu pomačy paciarpieŭšym ad wajny s prośbaj učynić patrebnyje kroki dziela dapuščeńnia damoŭ uciekačoŭ-biełarusaŭ Hrodzienščyny i čaściej Wilenskaj i Mienskaj huberni u mieżach staroj okupacii.

S pryčyny taho, što pry pawaroci ŭciekačoŭ da chat patrebna apieka na miejscy, a pry ciapierašnich warunkach znosiny miž Wilniaj i prawincijej wielmi ciažkije, było-b wielmi ważna, kab biełaruskije hramadzkije pracaŭniki u prawincii zahadzia pryhatawalisia da sustreču ŭciekačoŭ i akazańnia im patrebnaj pomačy.

× **Biełaruski teatr.** Naznačenaje na 28 krasawika ŭ Biełaruskim Klubie predstaŭleńnie «U zimowy wiečar» atkładywajecca. Ab dniu spektaklu budzie apawieščeno ŭ „Homanie".

× **Ab odpuskach wajennapałonnych.** S pryčyny čyślennaści prośb žycharoŭ našaha kraju ab odpusk na pabyŭku ŭ chacie ich swajakaŭ —wajennapałonnych z aświadomlenaj krynicy nakazywajuć, što hetkije prośby nia mohuć być spoŭnieny s pryčyny niemahčymaści prawozu. Rabić wykličeńni dla paadzinokich ludziej było by niesprawiadliwa. Ludzi pawinny tolki ciarpliwa ždać momentu, kali ich swajaki buduć zusim zwolnieny s pałonu.

× **Falšywyje rubloŭki.** Falšywyje «niamieckije» adnarubloŭki žjawilisia na hrašawym rynku. Ważniejšyje znaki ich: u polskim tekscie ab karach za falšawańnie zamiest słowa «będzie» ŭ platym radku staić «będzie» značycca zamiest d—b. Aprača taho, papiera nie maje wadzianoha znaku.

× **Nieščaśliwaje zdareńnie.** Anastasija Šantyr (Kalwaryjskaja 21), chočučy lepš pryhladziecca pažaru, katory byŭ u načy z 23 na 24 krasawika na Snipiškach, uzlezła na płot, dy zwaliłasia z jaho i razarwała sabie ab ówiek nahu ad stupni ažno da kalena. U karetcy skoraj pomačy adwieźli jaje ŭ balnicu ŭ miestowaj sali.

× **Pažar.** U načy z 23 na 24 krasawika na Derewnickaj wulicy. Ad kuršiusu (złučeńnia elektryčnych drotaŭ) zaharełasia scienka ŭ stajni. Adzin budynak zhareŭ zusim, druhi susiedni, katory pačaŭsia ŭžo hareć, pažarniki adratawali. Pracawali ŭsie addziely wilenskaj pažarnickaj staroży. Pažar pačaŭsia a 10 hadz. wieč., končyŭsia a 3-aj na ranku.

× **Temperatura.** Najwyszejszaja i najniżejšaja temperatura za aposznije dni była (pawodłuh Celasij):

	najwyš.	najniž.
21—22	+ 21.8°	+ 8,9°
22—23	+ 21,3°	+ 6.1°
23—24	+ 19,0°	+ 2.5°

Z USIAHO KRAJU

Z mienskaha žyćcia.

Z dajšoŭšaha da nas mienskich biełaruskich hazet dajem hetu wiazanku wiestak:

= **Na raboty ŭ Niamieččynu** zapisałosia 35.000 duš. Praz tydzień zapis maje ŭžo skončycca.

* * *

= **Zjezd prawosłaŭnaha duchawienstwa.** U mai miesiecy maje adbycca zjezd predstaŭnikaŭ duchawienstwa i miran u sprawie duchoŭnaj seminaryi, s katoraj z budučaha hodu chočuć stwaryć 8-mi klasow ju chryścianskuju himnaziju z bahasłoŭskim instytutam.

Na hetym že z'jeździ majuć razhledzić pytańnie ab hrošy na utrymańnie archirejskaha domu, ab mater'jalnaje stanowišče duchawienstwa, wyjaśnić pazycyju duchawienstwa, jakoj jano pawinno trymacca ŭ sučasnym momencie, i inšyje pytańni.

Dziela padhatoŭki ŭsiej hetaj raboty na z'jeździ ŭ paniadziełak, 15 krasawika, ŭ duchoŭnaj seminaryi adbyłosia arhanizacyjnaje sabrańnie s predstaŭnikaŭ kliru.

Zahadzia maje być pasłana delehacija ŭ Maskwu na carkoŭny sabor za rožnymi spraŭkami i infarmacyjami dziela budučaha zjezdu.

* * *

= **«Biełaruskaja Chata»** na Konnym placu ŭ 3 časci hetymi dniami nałačzić užo kinematohraf, majučy kulturnyje i praświetnyje ŭ hetym mety. Kinematohraf budzie asobna dla stałych i asobna-specyalna dla dziaciej.

Wielmi ważna było-b, kab poruč s predstaŭleńniami dla dziaciej byli tłumačeńnia tych abrasoŭ, jakije bačuć pierad saboj dzieci.

U toj že „Biełaruskaj Chacie" buduć teatralnyje predstaŭleńni, a tak sama klub, statut katoraha ŭžo pryniaty siabrami klubnaha tawarystwa.

Aprača taho, na placu,—kala chaty —buduć nałaženy rožnyje hulni, jak krakiet, tenis, haradki i inšyje.

Treba spadziewacca, što zahadčyki nowaj kulturnaj biełaruskaj placoŭki patrapiać spoŭnić tyje wialikije zadańni, jakije sapraŭdy wymahaje kultura.

* * *

Na kursach biełarusaznaŭstwa čytajucca ciapier lekcii z hetkich kursaŭ:

D-r Massonius — Historyja biełaruskaje mowy.

Stanisłaŭ Lunkoŭski — Historyja biełaruskaha prawa.

Jazep Waronka — Biełaruś i jaje susiedzi.

T. Hryb — Našy pieśniary i inšyje.

* * *

= Biełaruskaje wydawieckaje t-wa „Zaranka" ŭ Miensku apawieščaje, što jano maje na meci wydawańnie knih dla pačatkowej škoły, dla studentaŭ i wučniaŭ wyšejšych škoł, a tak sama dla šyrokaje publiki. Paŭnapraŭnymi siabrami ličacca asoby, zapłaciŭšyje 100 rubl. Jany majuć prawa pastanaŭlajučaha hołasu i adkazwajuć na sprawy t-wa. Niepaŭnapraŭnyje siabry ŭnosiać nia mienš 15 rub., karystajuć s prawa daradčaha hołasu i adkazwajuć za sprawy t-wa tolki swaim pajem.

Staršynia t-wa —P. Aleksiuk skarbnik — K. Ćwirka-Hadycki, pisar — A. Ŭłasaŭ.

* * *

= **Ziamielnyje kamitety** (hubernski, pawietowy i wałasnyje) pawodłu prajektu niamieckaj ułady majuć zaniacca padhatoŭkaj ziamielnaj reformy.

Razumiejecca, što tyje ziamielnyje kamitety, jakije mieli nachiłk bolšewizmu, razahnany, na ich miejsco naznačeny nowyje. Najbolš takich razhonaŭ było ŭ barysaŭskim pawieci.

* * *

= Jak piše: „Беларускi Шлях" u № 20 16.IV., **Kamandujučy niamieckim wojskam** wydaŭ prykaz:

„Usio biezpraŭna zabranaje z dwaroŭ i falwarkaŭ, jak inwentar, žywioła, nasieńnie, charčy, haspaspadarskije mašyny i pryłady, drewa i inš. zaraźže pawinno być žwiernieno ŭłaśnikam.

Usielakije sporki razbiraje sud, złoženy z adnaho sielanina, adnaho pamieščyka i sudździ — jak pradsiedaciela. Suddziaŭ naznačaje načalnik wołaści. Apelacyju možna padawać pawietowamu načalniku. Pastanowy pawietowaha načalnika pawinny być spaŭniany, inakš može być aryšt, abo turma.

Usia wornaja ziemla, na jakoj možna spadziewacca peŭnaha uradžaju, pawinna być zasiejana.

Usie ziemleŭłaśniki, abo ich kamisary pawinny zaraz-že wiarnucca i ŭziacca za haspadarku. Kali heta nia budzie zrobleno praz 8 dzion,—10.000 rubl. štrafu, a kali jašče praz 6 dzion nia wożmucca za rabotu, to heta budzie zrobleno na rachunak ziemleŭłaśnikoŭ.

Aprača taho, ziemla katoruju sam haspadar nia zdoleje zasiejać, budzie zasiejana prymusowym sposabam.

* * *

= **Propuski uciekačom** časowa zatrymany — pakul niemcy akuratna nie apracujuć paradku i čarodu samaha wyjezdu i napramku pa čyhuncy.

* * *

× **Niamieckaj uładaj** zroblena zajawa haradzkoj dumie nie wydawać nijakich abawiazkowych pastanoŭ.

Tak sama zamiest wybarnych suddziaŭ, jak heta zrabiła haradzkaja

---

čycca s pryčyny hetaj niawiedy... Lepš adrazu abuchom u haławu, čymś pamału, biezupynna ciukać dy ciukać małotkom pa łobie...

Try dni ŭžo prajšło siahońnia čaćwiorty dzień... Chaču zabycca Ciabie, nia dumać ab Tabie! — a Ty, jak žywaja, pierad maimi wačyma, prakiaćcie Ty majo!...

Bytcym wampir Ty kroŭ maju serdečnuju pješ, chaču zabyccia, zabyccia! nie pamiatać ab Tabie, nia wiedać, što Ty tam niejdzie na świeci jość, — i nie mahu!...

Och, jak ja minutami nienawidžu Ciabie! Nienawidžu Ciabie na ŭwieś hety bol, za hetyje strašnyje muki, katoryje s Twajej pryčyny ja pierażyŭ i pierežywaju, nienawidžu i lublu Ciabie, mo' što razoŭ jšče bolej, čymś raniej!... Nia wiedaju, hdzie kančajecca nienawiść, a pačynajecca maja luboŭ....

I zdajecca mnie, što lublu Ciabie nie za sałodkije časiny ščaścia, prożytaha s Taboj, a woś za hety bol, katory Ty zadała mnie Ty — biezžałaśliwy kat dušy majej!...

Mo' heta son? Može Ciabie nima? Može nie bačyŭ ja Ciabie nikoli? Mo' moj duch tut, u hetym adzinoctwie, stwaryŭ Ciabie?... Nie!... Ty nie zdańnio. Tam, na stale, lažyć bieleńki kawałak papiery — heta Twajo piśmo, heta dla mianie prysud...

Heta majo apošniaje piśmo. Prośbu Twaju— dać Tabie supakoj i «nie nadajedać swaimi piśmami», budź peŭna, što spoŭniu. Užo bolej nie napišu, — bo ab čym, da kaho pisać.. Usio skončena... Nichaj!

Nichaj že, kali nadojdzie dla Ciabie horkaja časina, prypomniusia Tabie ja, prypomnicca maja luboŭ i nichaj zbudzicca ŭ dušy Twajej žal, što Ty tak biazlitasna adpichnuła mianie, bo nichto chiba nia budzie Ciabie lubić tak, jak ja lubiŭ.

Bywaj zdarowa!

Janka.

XVII.

Łukiški, 4 wieraśnia.

Piśmo atrymaŭ. Prośbu spoŭniu. Užo nie atrymaješ ad mianie ani słowa i nia budu dawiedywacca, hdzie Ty i što s Taboj. Pierad tym napisaŭ doŭhaje piśmo dy razdumaŭsia i nia wyšlu, — na što tracić darma słowy dy nudzić Ciabie. Žalu da Ciabie nie maju.

Nima rady. Serce-nie słuha. Chaj Boh Tabie pašle ščaście! Błaha nie ŭspominaj. Mnoha pierażyŭ u žyćci, pierežywu i heta.

Bywaj zdarowa.

Lubiŭšyj Ciabie
Janka.

— — — — — — — — — — — — —

Z miejscowaj hazety: Samahubstwa ŭ turmie. 4 wieraśnia ŭ huberskaj turmie kawałkam škła z wakonnaj šyby pierarezaŭ sabie horła palityčny aryštant, Janka X. Hoža adznačyć, što samahubstwo stałosia na dzeń pierad wychadam jaho na wolu. Pryčyny niewiadomy...

KANIEC.

duma, majuć być sudździ pa naznačeńniu.

* * *

= **Rehistracija byŭšych palicejskich słužačych** maje adbycca ŭ chutkim časie; im budzie zaprapanowana atpawiednaja słužba ŭ milicyi. Niekatorym byŭšym palicejskim užo dawali miejscy, ale tyje, zważajučy na niapeŭnasć u budučynie, — admaŭlajucca. Swabodnyje miejscy kamisaraŭ i ich pamočnikaŭ buduć zaprapanawany aficeram.

* * *

Na 25 krasawika ŭ Miensku maje adbycca konferencija Mienskaha Biełaruskaha Predstaŭnictwa.

* * *

Ceny ŭ Miensku 15 krasawika.

1 f. chleba . .	2 r. 20 k.
„ „ soli . . .	1 r. — k.
„ „ ryby . . .	4 r. 50 k.
„ „ kaŭbasy prostaj	4 r. 50 k.
1 kw. mleka .	1 r. 50 k.
10 jajek . . .	5 r. 50 k.

WIESTKI Z RASIEI.

WIENA (W.T.B.). S peŭnych krynic nakazywajuć, što balšewicki urad pajšoŭ pa darozi militaryzmu. Trockij damahajecca, kab kożyn hramadzianin byŭ sałdatam i na pieršy klič wystupiŭ z aružžem baranić baćkaŭščynu. Nawat Lenin pakinuŭ baraćbu z militaryzmam i ličyć kaniečnie patrebnaj adbudowu rasiejskaj armii. Kab dać armii patrebnaje čysło aficeraŭ, adkrywajucca iznoŭ usie wajennyje škoły.

PIECIARBURH (Reŭter). Bolšewicki urad ułažyŭ biudžet na pieršuju pałowu 1918 hodu, wyličyŭšy wydatki na 24½ miljardy rubloŭ. Kamisar dzieła finansaŭ zajaŭlaje, što na heta niet mahčymaści zdabyć patrebnyje hrošy.

ROTTERDAM (W.T.B.). „Daily News“ nakazywaje:

Siła bolšewickaha uradu s kożnym dniom uzrastaje. Pad Nowočerkaskam uradowyje wojski razahnali worahaŭ. Chodziać čutki, što Siemionow i Korniłow pahibli.

MASKWA. Japonski konsuł wyskazaŭ u ministerstwie zahraničnych spraŭ niezdawolstwa s pryčyny tendencyjnych wiestak rasiejskich hazet, trywožačych narod. Konsułu było adkazano, što najlepšy sposab supakoić narod — heta wywiaści japonskije wojski z zaniatych rasiejskich ziamiel.

Zahraničnymi sprawami rasiejskaha narodu kiruje ciapier Karachan, b. člen rasiejskaj delehacii u Brest-Litoŭsku.

MASKWA. Maršałak rewolucyjnaha trybunału, Zorin, padaŭ rasiejskamu uradu materyały dośledaŭ ab caru Mikałaju. Byŭšaha cara winawaciać u čyślenych narušeńniach konstytucii, zaźwierdżeńni prysudaŭ, katoryje stanawili akty palityčnaj pomsty, u lenskaj trahiedzii, u zdareńniach 9 studnia i „ubłutańni Rasiei ŭ suświetnuju wajnu, ŭ jakoj utracili życcio miljony ludziej“.

Z usiaho świetu.

BERLIN. S pryčyny zaniaćcia Władywastoku japoncami „Vossische Zeitung“ piše: my majem dannyje, što heta stałosia paśla doŭhich pierehaworaŭ miž sajužnikami i Japonijej. My wiedajem, što japonskije žadańni iduć šmat dalej. Pačatkowyje žadańni Japonii zaniać usio ruskaje uzbiarežže Cichoha akiana peŭnia pad naciskam sajužnikaŭ adłoženy.

HAAGA 22.IV. (W.T.B.). Na zasiedańni kamissii wierchniaj holandzkaj pałaty predstaŭnik uradu zajawiŭ: «Ideja utwareńnia Lgi narodaŭ, kab zrobić mir ciapier razhladajecca ŭ tej kamissii, katoraja kališ stwaryła treciuju mirnuju konferenciju».

AMSTERDAM (W.T.B.). Čysło asob u Irlandzii, katoryje na predłažeńnie biskupaŭ i palityčnych dziejačaŭ abiecalisia praciwicca wajennaj pawinnaści, pawodłuh prywatnych wiestak, dachodzić užo 3 miljonaŭ. Irlandzkje rabotniki, pracawaŭšyje u Anhlii, kidajuć tam rabotu i wiertajuca u Irlandziju, ličučy, što tam jany buduć zabaspiečeny ad wajenščyny. Kab padtrymać u Irlandzii paradak, ułaści zahadywajuć samyje stanoŭčyje kroki. Žduć zakryćcia uniwersytetaŭ i wyšejšych škoł. Žychary wialikich miest śpiešajucca pakinuć ich i jeduć u prawinciju.

LONDON (W.T.B.). Z Irlandyi nakazywajuć: wajennyje ŭłaści ŭziali ŭ swaje ruki ŭpraŭleńnie żaleznymi darohami, počtaj i telehrafam.

LONDON (W.T.B.). U Dublinie ŭ tuju niadzielu na mityngach sabrałosia 100.000 irlandcaŭ. Hłaŭnakamadujučyj Frenč sam kiruje wajennymi krokami dzieła paddzierżańnia ładu. Ŭ Dublinie spyniŭsia ruch na čyhunkach i tramwajach.

BERLIN (W.T.B.). Hazety adnahałosna żalucca na niastaču žyćciowych rečaŭ. Pryčynaj niastačy atkryta zawuć padwodnuju wajnu.

Pożni śnieh s ściužaj pamienšyŭ šansy sialetniaha ŭradžaju.

Pamočnik stats-sekretara Krestpi zajawiŭ:

„Siahońnia naš uradžaj biez mała zusim źjedzieny. Ab pałažeńni zbažžowaha rynku ŭ čerwieni ja wielmi trywožusia. Treba haspadaryć aščadna z wialikim pamienšeńniem užywańnia“.

BERLIN (W.T.B.). Baŭharski pasoł Ryzow pamier ad razrywu serca.

TELEHRAMY.

Niamieckije apawieščeńni.

23 IV. Zachodni teatr:

Na paloch bitwaŭ čas ad čas artyleryjskaja bitwa i miascowyje piachotnyje predpryjemstwy. Miž Lens i Alber żywyje raźwiedki anhličan. La lesu Awielmi i na abapał čyhunki Buzeŭkur—Awielmi šmatrazowyje šturmy anhličan złamalisia z wialikimi stratami. My ŭziali pałonnych.

Za apošnije dwa dni źbity 30 warożych samalotaŭ

Uschod.

Makiedonski teatr:

Miž Ochrydaj i Presbaj artryleryjskije i minnyje bitwy. Uziaty pałonnyje francuzy i anhličanie.

24.IV. Zachodni teatr.

Na paloch bitw na Lis i Sommie— miejscowyje bitwy. Na paŭnočnym uschodzi ad Bajjei my zdabyli wiaršyny i ŭziali pałonnych. Silnyje nastupleńni pry Betun spynieny na našych piarednich linijach. U roznych punktach na fronci ŭ časie razwiedak uziaty pałonnyje.

Uschod.

FINLANDZIJA. Našy wojski zaniali żaleznadarożnyje wuzły Hewing i Ryhimeki i na poŭnačy ad Lati złučylisia s Finlandzkaj armijej.

Kala wajny.

BERLIN *Uradowa.* U nač z 22 na 23 krasawika anhličanie pačali wializarnuju operaciju proci uźbiarežža Flandryi. Časć anhlickich marskich sił wystupiła proci Ostende i Zeebringe i zrabiła sprobu wysadzić tamaka wojski, kab zniščyć wajennyje budoŭli. Zyšoŭšyje na bierah anhličanie byli časciu pazabiwany, časciu ranieny. 5 anhlickich krejseraŭ zatopleny la samaha bierahu. Apryč taho zatopleny 3 kontrminanoscy i šmat matornych łodak. Našy škody ŭ materyałach i ludzioch — nieznačnyje.

LONDON. (Reŭter). Operacija proci uźbiarežža Flandryi mieła na meci začynić wychady s portaŭ Ostende i Zeebringe napoŭnienymi betonam starymi krejserami. U časie hetaj operacii zyšoŭšyje na bierah wojski pawinny byli adciahnuć na słabie uwahu worahaŭ ad hetaj operacii. Našy wysadziŭšyjesia matrosy dzierżalisia całuju hadzinu i wiarnulisia nazad na sudny paśla kanca operacii. My majem asnowu dumać, što ŭchod u Zeebringe začynien i što worahi mieli wialikije materyalnyje škody. Karol telehramaj winšawaŭ z udačaj prynimaŭšyje ŭčaście ŭ operacii wojski i adznačyŭ niezwyčajnuju adwahu, wyjaŭlennuju pry hetym.

BERLIN. *Uradowa.* 23 IV. Anhlickaje uradowaje apawieščeńnie ab operacii proci uźbiarežža Flandryi starajecca zrabić uražeńnie, bytcym Ostende i Zeebringe začynieny. Z hetaj pryčyny treba adznačyć, što anhlickaja operacija zusim nie ahraničyła swabody našych marskich operacij na uźbierežžy Flandryi.

BERLIN (*Uradowo*). 21 krasawika rotmistr baron v. Richthofen nie wiarnuŭsia z adnaho palotu nad Sommaj. Honiučysia za warożym latunom na nieznačnaj wyšyni jon, pawodłuh Reŭtera, byŭ na śmierć ranien strełami z ziamli. U apawieščeńni anhlickaha feldmaršałka Hega skazano: · 21 krasawika zbity 11 warożych latunoŭ. Miž imi byŭ i niamiecki latun baron v. Richthofen, katory, pawodłuh niamieckich wiedamaściej, źbiŭ bolš za 80 worahaŭ. Jaho pacharanili uračysta na małym mahilniku nieŭdaločku ad miejsca, dzie jon pahib. Na pacharonach jamu była akazana wajennaja česć.

Rotmistr v. Richthofen skončyŭ 26 hadoŭ. Miž inšym, jon u bitwach na pawietry pabiŭ i znamienitych anhlickich latunoŭ: Bolla i Robinzona. Swaju karjeru latuna jon pačaŭ pad kiraŭnictwam Belke, katory byŭ jaho wučycielem. Wiasnoj 1917 hodu za 5 tydniaŭ jon s padparučyka byŭ pawyšen da čynu paručyka, a paśla—rotmistra. Jon mieŭ 22 ordery, ŭ tym liku i najwyšejšy— «Pour le mèrite“.

BERLIN (W.T.B.). 23.IV. U hłaŭnaj kamisii Rejchstagu wajenny minister, apisaŭšy pałažeńnie na zachodnim fronci, miž inšym skazaŭ: «U Wialikaj Batalii niekatoryje časci utracili dźwie treciny swaich aficeraŭ. Naahuł, straty normalnyje. Batalija jašče jdzie poŭnym chodam, i my z dawieryjem da hłaŭnaj kamady pawinny ždać dalejšych zdareńniaŭ. Sudziačy pawodłuh čysła ŭziatych nami ŭ pałon amerykancaŭ, čysło amerykanskich wojsk jašče nia može być značnym».

Socyalist Noske s pryčyny pierawozki na zachodni fronš italjanskich wojsk, trebawaŭ nastupleńnia aŭstryjakaŭ na italjanskim fronci.

Deputat Gothejn žadaŭ, kab Rejchstagu była dadziena mahčymašć paznajomicca s pałažeńniem u zaniatych na ŭschodzi ziemlach.

BERLIN. Rezultat bitw na zachodnim fronci za miesiac— pradoŭžeńnie francuskaha frontu na 100 kil., dzie anhličan zamianili francuskije wojski. Dzieła pradoŭžeńnia hetaha frontu była, biazsporna, użyta francuskaja rezerwnaja armija, na katoruju našy worahi uskładali wializarnyje nadziei.

PARYŽ (Hawas). Niemcy karystajuć s pierarywu ŭ batalii, źbirajučy materyały, kab złamać naš adpor. Apošni wystreł dość toj, chto lepš zdaleje wykarystać swaje pomočnyje zasoby. Naša zadača — prostaja i jasnaja: praciwicca nastupleńniu da kanca, nie narušajučy našych rezerwaŭ.

ROTTERDAM. Anhlicki karol wydaŭ zahad ab nabory ŭras-że ŭsich mužčyn da 23 hadoŭ.

Londonski biskup cyrkularnym piśmom kliče ŭsich duchoŭnych samachoć iści ŭ sałdaty. U kożnaj parachwii može astacca tolki adzin duchoŭny.

Anhlickije spisy strat za apošnije dwa tydki pakazwajuć 213,864 imiony

BERLIN (*Uradowa*) Za miesiac marec zatopleno padwodnymi łodkami 689.000 tonn. Hatak ad pačatku padwodnaj wajny ŭsiaho zatopleno 16,469,000 tonn.

BERLIN. *Urdowa.* Našy padwodwodnyje łodki ŭ pojasie błokady kala Azorskich i Kanarskich astrawoŭ zatapili 11 parachodaŭ, 4 parušniki i 2 rybałowy jomkasciu razam 20.622 tonny.

BERLIN. *Uradowa.* Nowyje ŭdačy padwodnych łodak u pojasie błokady nawakoł Anhlii: 22.000 tonn.

Drukowana u drukarni M. Kuchty. Wydawiectwo «Homan». Redaktar Jazep Saławiej.